

T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

LİSANSÜSTÜ TEZ ÖNERİSİ YAZIM KILAVUZU

Ocak 2021, KAYSERİ

**Bu kılavuz, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 31.12.2020
Gün ve 2020-107589 sayılı toplantısında ve Enstitü Kurulu'nun 04.01.2021
Gün ve 2021/1 sayılı toplantısında kabul edilmiştir.**

TAKDİM

Bu kılavuz, Enstitümüz bünyesinde yürütülen Lisansüstü Tezlerin yazımında bütünlük sağlanması için gereken kuralları içermektedir. Tez Önerisinin verilmesinden Tezin Enstitüye tesliminin tamamlanmasına kadar uygulamadaki bütün süreçte karşılaşılan özgün durumlar ve yürütmeye ilişkin getirilen yenilikler Lisansüstü Tez Önerisi Yazım Kılavuzunun güncellenmesi ve geliştirilmesi zaruretini ortaya çıkarmıştır.

Kılavuz hazırlanırken Türkiye’deki farklı üniversitelerde hazırlanan ve uygulanan Lisansüstü Tez Önerisi Yazım Kılavuzları incelenmiş, öğrencilerimiz ve öğretim üyelerimiz başta olmak üzere paydaşlarımızın da görüşleri alınmış, değerli katkılarla her safhasında geliştirilerek son şekli verilmiş, Enstitü Yönetim Kurulumuzun ve Enstitü Kurulumuzun onayından geçirilmiştir. Dolayısıyla söz konusu kılavuz önceki kılavuza kıyasla önemli farklılıkları ve yenilikleri içermektedir. Bu çalışmanın, uygulanmaya başlandığı 2021 tarihi itibarı ile başta tez öğrencilerimize, tez danışmanlarımıza, tez jüri üyelerimize ve öğretim üyelerimize tüm süreçte kolaylıklar sunacağını ümit etmekteyiz.

Bu çalışmanın sonuçlanmasında emeği geçen herkese teşekkürlerimi sunuyorum. Tek tek ismini zikredemeyeceğim sevgili öğrencilerimiz, değerli Enstitü Yönetim Kurulu üyelerimiz, Enstitü Kurulu üyelerimiz ve aynı zamanda Anabilim Dalı Başkanı olan değerli hocalarımız, zaman ayırarak ve fedakârlık göstererek çalışmaya önemli katkılarda bulunmuşlardır. Hepsine içten teşekkürlerimi sunuyorum. Prof. Dr. Kenan GÜLLÜ, Doç. Dr. Emel TANYERİ MAZICI, Dr. Öğr. Üyesi Ali Gökhan YÜCEL, Hatice KASIMBAŞOĞLU bu çalışmanın sonuçlanmasını özveri ile sağlamışlardır. Kendilerine özellikle teşekkür ediyorum.

Güncellenmiş ve geliştirilmiş Lisansüstü Tez Önerisi Yazım Kılavuzunun öğretim üyelerimize ve öğrencilerimize yararlı olmasını umuyor, saygılarımı sunuyorum.

Prof. Dr. Atabey KILIÇ
Enstitü Müdürü

GİRİŞ

Lisansüstü öğrenim sürecinin son çıktısını teşkil eden tezlerin niteliğinin artırılması ve standartlaştırılmasının sağlanması amacıyla üretim sürecinde ortak bir yöntemin izlenmesi önemlidir. Bunu sağlamak üzere bütünsel biçimin ortaya konması, kendi içinde tutarlılığın sağlanması ve etik ilkeler çerçevesinde bilimsel bilginin işlenerek somutlaştırılabilmesi için bir kılavuz ihtiyacı doğmaktadır. Bu amaçla, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Programlarında kayıtlı olan öğrencilere ve ilgili programlarda Tez Danışmanlığı yürüten veya Jüri Üyeliği görevi yapan öğretim üyelerine yol gösterici mahiyette Lisansüstü Tez Önerisi Yazım Kılavuzu hazırlanmıştır. Lisansüstü Tez Önerisi Yazım Kılavuzu 2021 tarihi itibarı ile uygulamaya konulmuştur.

Hazırlanan bu kılavuz, üniversitemizde Sosyal Bilimler alanında hazırlanacak olan lisansüstü tezler için dikkate sunulmak üzere oluşturulmuştur. Bu kılavuzda Lisansüstü Tez Önerisi yazılması ile ilgili ayrıntılı düzenleme biçimlerine yer verilmiştir. Öğrencilerin tez önerisi yazımına ilişkin örnekler konulmuş olmakla birlikte, öğrencilerin tezlerini bir şablon üzerinde yazmalarını mümkün kılmak üzere örnek bir “Tez Önerisi Şablonu” dosyası da hazırlanmıştır. Tez Önerisi Formu, lisansüstü öğrencilerin BAP, TÜBİTAK vb. destekleyici kurumlara başvurularında kullanılan proje formlardan hareketle geliştirilmiştir. Buradaki amaç, tez önerisi hazırlayan öğrencilerin bu süreçte ilgili kurumlara başvuruda bulunmak üzere proje başvuru formunu da büyük ölçüde oluşturmuş olmalarını sağlamaktır. Zira, Enstitümüz Tez Öneri Formunun hazırlanması ve ilgili kuruluşların proje başvuru formlarının hazırlanması büyük ölçüde paralellik arz etmektedir.

Tez Önerisinin yazımı ile ilgili tüm hususlarda aynı zamanda Enstitümüz “Lisansüstü Tez Yazım Kılavuzu” geçerli olacaktır. Bilhassa metin yazımı ve kaynak gösteriminde müracaat edilmelidir.

TEZ ÖNERİSİ VERME SÜRECİ

Ders dönemini başarı ile tamamlayan yüksek lisans öğrencileri danışmanlarının gözetiminde tez önerilerini hazırlarlar. Tez önerisi ders döneminin bitiminden itibaren en geç izleyen yarıyılın başına kadar danışmanın imzası ile Anabilim Dalı Başkanlığı'na sunulur ve Enstitü Yönetim Kurulu kararı ile kesinleşir. Tez hazırlama süresi yönetim kurulu kararı tarihinden itibaren başlar. Öğrenci mezun oluncaya kadar geçen sürede her yarıyıl Tez Çalışması ve Uzmanlık Alan Dersine kayıt yaptırmak zorundadır.

İyi hazırlanmış bir tez önerisi, esnek bir çerçeve çizdiği için tez çalışmasını kolaylaştırır ve verimli hale getirir. Tez önerisi ile tez projesi benzer olmakla beraber aynı değildir. Tez projesi tez çalışmalarının yürütülebilmesi için gereken teçhizat, sarf malzemeleri ve hizmet alımlarına maddi destek almak üzere bütçesi hazırlanarak ERÜ Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi'ne (BAB) sunulan tez önerisidir. Güçlü bir tez önerisi tez projesi yapmayı kolaylaştırır.

Tez Önerisi hazırlanırken Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü "Tez Önerisi Yazım Kılavuzu" ve "Lisansüstü Tez Yazım Kılavuzu" esas alınacaktır. Aşağıda bir tez önerisinde bulunması gereken bölümler açıklanmıştır. Tez önerisinin kapak sayfası tezin kapak sayfası ile aynı biçimde ve EK 1'deki Tez Öneri Formu formatına uygun olarak hazırlanır. Tez önerileri biçim bakımından aşağıdaki esaslar çerçevesinde hazırlanır.

1. TEZİN BAŞLIĞI

Tez başlığını oluştururken dikkat edilmesi gereken bir takım ilkeler bulunmaktadır. Tez başlığı tezin konusunu, yani araştırma problemini (sorusunu/meselesini) açıkça belirten bir ifade olup çok uzun, anlaşılması güç ve çok genel tez adlarından kaçınılmalıdır. Başlığın konuyu ifade edemeyecek kadar kapalı ve kısa olmamasına dikkat edilmelidir. Başlıktaki bütün kelimeler çok titizlikle seçilmeli ve birbirleri arasında itinalı şekilde ilişkiler kurulmalıdır.

Tezin araştırma problemi yani odak noktası/ana teması ne kadar iyi belirlenebilirse, başlık, tezin konusunu o derece doğrudan yansıtabilecek ve etkili olacaktır.

2. TÜRKÇE ÖZET VE ANAHTAR KELİMELER

Özette Tezin kapsamı, yöntemi, konunun özgün değeri ve beklenen sonuçlar kısaca belirtilmelidir. Özet, tez hakkında okuyucunun yapacağı ilk değerlendirme için bir sunum olduğu kadar, indeks taramaları için de önemli bir araçtır. Bu bakımdan ‘özet’ titizlikle hazırlanmalıdır. Tezin özeti 250 kelimeyi aşmamalıdır.

Özetin bir kaynağa veya indekse alınacağı düşünülerek; özet sayfasında tez başlığı, tezi hazırlayanın adı ve soyadı, üniversite ve enstitü adları, tezin sunulduğu anabilim dalı, programın türü (yüksek lisans veya doktora), yılı, danışmanın unvanı, adı ve soyadı belirtilmelidir. Özeti altına koyu renkle yazılan “Anahtar Kelimeler” ibaresinin devamında tezde işlenen ana temaları belirten, tez konusunda önem arz eden en az 3, en fazla 5 anahtar kelime genelden özele doğru sıralanmalıdır.

Anahtar kelimeler, en az 3 en fazla 5 kelime ve/veya kelime grubundan oluşmalı ve alfabetik sıra ile yazılmalıdır. Çalışma ile ilgili olmalı ve başlıkta yer almayan kelimelerden seçilmiş olmalıdır.

3. İNGİLİZCE ÖZET VE ANAHTAR KELİMELER

İngilizce özet (abstract), Türkçe özet sayfasının birebir çevirisidir. Türkçe özet sayfasında dikkat edilmesi gereken hususlar ve yer verilen unsurlar bu sayfada da aynen geçerlidir.

4. KONUSU VE KAPSAM

Her türlü akademik çalışmada ‘NE’yin ‘NİÇİN’ ve ‘NASIL’ (3 N kuralı) yapılacağını bilmek ve netleştirmek çalışmanın mahiyetini ve istikametini belirlemek bakımından önemlidir. Araştırmacı bu sayede, neyin peşinde olduğunu ve buna nasıl ulaşacağını bilincinde olarak işe başlamış olur. Bu üç soru (Ne?, Niçin? ve Nasıl?) konusunda durulmadan, belli bir netliğe ulaşmadan yola çıkan kimseler karşılaştıkları veri malzemelerinden hangilerini, nerede kullanacaklarını bilemezler ve ortaya başarılı bir ürün koyamazlar. Bu bakımdan Ne?, Niçin? ve Nasıl? Sorularına ilişkin cevapların tez çalışmasının omurgasını oluşturduğu söylenebilir. Bu üç soru ve verilen cevaplar tezin GİRİŞ bölümünde yer alır.

NE? Sorusuna verilecek cevap, tezin konusunun ne olduğunu belirlemesine yönelik bir sorudur. Tez konusunun netleştirilmesi ve açık bir biçimde ifade edilmesi

gerekir. Konunun netleştirilmesi ise, araştırma meselesinin/sorusunun/probleminin açık bir şekilde ifade edilmesi ile sağlanır. Tezin konusunu yazarken laf kalabalığından kaçınılmalı, araştırmacı bu konu ile olan derdini, meselesini yani ulaşmak istediği bilginin ne ile ilgili olduğunu açık ve seğik belirtmelidir. Araştırma, betimleyici (descriptive) ise araştırma problemi/sorusu/meselesi soru cümlesi halinde; araştırma açıklayıcı (explanatory) ise iddia cümlesi halinde formüle edilmelidir. Birbirleri ile bağlantılı olmak kaydıyla birden fazla araştırma sorusu/meselesi ileri sürülebilir.

İyi belirlenmiş bir araştırma problemi/sorusu ile bilimin seğici olma özelliği yerine getirilmiş olur; böylece tezin konusu sınırlandırılır ve bu netlik tezin başlığına yansır. Bir araştırma sorusunun iyi belirlenebilmesi ise, konu ile ilgili kavramların açık bir şekilde tanımlanmiş olmasına ve araştırmacının soyut olan kavramların gerçeklikteki somut karşılıklarını görecekle biçimde özümsemiş olmasına bağlıdır.

Tez önerisinde bu başlık altında önce araştırma problemi açık bir şekilde ifade edildikten sonra araştırma probleminin yer aldığı konu hakkında bilgi verilmelidir.

5. AMAÇ VE GEREKÇE

NİÇİN? Sorusu tezin amacını belirlemeye ve netleştirmeye yöneliktir. Akademik bir çalışmada ‘NE’yin yapılacağının, yani konunun belirlenmesi yetmez; ‘NİÇİN’ bu konunun yapılmaya, emek verilmeye değer bulunduğunun da açıklanması gerekir. Tez önerisinde araştırmanın amacı/amaçları yani bu araştırmanın ‘NİÇİN’ yapılması gerektiğine ilişkin bilgiler burada verilir. Tezin konusu ile amacının farklı olduğu unutulmamalı ve konu amaç yerine yazılmamalıdır.

Tezin amacı gerekçelendirilmeye başlandığında tez konusunun öneminden ve/veya faydasından söz ediliyor demektir. Bu konuda yapılan çalışma ile elde edilen verilerin hangi problemlerin çözümünde kullanılacağı veya neden başka bir konunun değil de bu konunun ele alındığı gerekçeleri ile açıklanır.

Görüldüğü üzere tezin amacı ve önemi/faydası arasında adeta şeffaf bir çizgi vardır. Amaç belirtildikten sonra yapılan açıklamalar bir anlamda gerekçeler demektir ki, bu da tez konusunun önemi/faydasının belirtilmesi anlamına gelir. Tez önerisinin analitik olması gerektiğinden amaç ve önemin ayrıştırılması beklenir. İstenirse bu ayrıştırma bağımsız başlıklar altında yapılabilir.

Niçin? Sorusuna cevap aranırken, ilgilenilen konuda o ana kadar yapılan çalışmaların neler olduğundan haberdar olmak ve bu çalışmaların konuyu hangi noktaya getirdiğini göstermek gerekir. Kısacası, karanlığa taş atmamak için, NİÇİN? sorusuna verilecek cevabı literatür değerlendirmesi eşliğinde hazırlamak gerekir.

6. LİTERATÜR DEĞERLENDİRMESİ

Tez önerisinde ve tezde yer alan “Literatür Değerlendirmesi” kaynak listesi olmayıp bir değerlendirme çalışmasıdır. Tezin konusu ile birinci dereceden ilgili çeşitli eserler incelenerek yapılan değerlendirmeler bu başlık altında yer alır.

Bilindiği üzere bilimsel bilgi birikim süreci içinde büyür. Bu yüzden her bilimsel çalışmada araştırmacı hem mevcut bilgi birikiminden faydalanmak hem de çalışması ile birikime katkıda bulunması gerekliliğindedir. Bu, aynı zamanda tezin özgünlüğünün gösterilmesi anlamına gelir.

Literatür değerlendirmesinde şu yol izlenir: Kaynağın bibliyografik künyesi tam olarak verildikten sonra eserde hangi konuların nasıl ele alındığı ve literatüre katkısının ne olduğu belirtilir. Hazırlanacak tezin, bunun dışında ne katkı sağlayacağı tez önerisinin ana teması/araştırma sorusu ile ilişkilendirilerek açıklanır. Her bir eser için yapılan değerlendirmelerle tezin literatür içindeki yeri belirlenmiş olur.

7. ÖZGÜN DEĞERİ

Araştırmanın dayandığı hipotez/ler açıkça ortaya konulmalı ve proje konusunun bilgi birikimi içindeki yeri, hangi boşluğu dolduracağı belirtilmelidir. Önerilen yeni teknoloji, yöntem veya kuramın literatüre nasıl bir katkı sağlayacağı açıklanmalıdır. YÖK tez tarama merkezinde (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>) konu ile ilgili hazırlanan tezler ayrıntılı olarak incelenerek, önerilen tezin farklılıkları ortaya konulmalıdır. Ayrıca önerilen konu ile ilgili tezler dışındaki literatür de değerlendirilip literatüre sağlayacağı katkılar ayrıntılı olarak açıklanmalıdır.

8. YAYGIN ETKİ/KATMA DEĞER

Tezin başarıyla gerçekleştirildiği takdirde projeden elde edilmesi öngörülen/beklenen yaygın etkilerin (bilimsel/akademik, ekonomik/ticarî/sosyal, araştırmacı yetiştirilmesi ve yeni projeler oluşturulması) neler olabileceği diğer bir

ifadeyle tezden ne gibi çıktı, sonuç ve etkilerin elde edileceği kısa ve net cümlelerle belirtilmelidir.

9. YÖNTEM

Araştırmanın amaç ve kapsamı ile uyumlu olarak, incelenmek üzere seçilen parametreler sıralanmalıdır. Bu parametrelerin incelenmesi için uygulanacak yöntem ile kullanılacak materyal ayrıntılı bir şekilde tanımlanmalıdır. Yapılacak ölçümler (ya da derlenecek veriler), kurulacak ilişkiler ayrıntılı biçimde anlatılmalıdır.

Anabilim dalına ve araştırma tasarımına göre kullanılan yöntem değişir. Tezin hazırlanmasında izlenecek yöntem hakkında açıklayıcı ve tatmin edici açıklamaların yapılması gerekir. Literatür incelemesi, arşiv araştırması, saha araştırması (nicel yöntem, nitel yöntem veya bütüncül yöntem), deneysel çalışma gibi yöntemlerden hangisinin veya hangilerinin kullanılacağı belirtilmeli, tezin konusuna göre araştırmanın nasıl yapılacağı, araştırmanın izlediği safhalar, hangi araç ve materyallerin kullanılacağı, yeri ve zamanı da açıklanmalıdır. Ayrıca özellikle saha araştırmalarında seçilen veri toplama teknikleri ve araştırmanın kapsadığı alan (nicel yöntemde evren-örneklem, nitel yöntemde incelenen tipik durum) hakkında bilgi verilmeli, araştırmanın safhaları ve süresi de belirtilmelidir. Araştırma süresi ile ilgili ayrıntılı bilgiler “13. Çalışma Takvimi” başlığı altında verilmiştir.

Doğrudan insan veya hayvanlar üzerinde yapılacak çalışmalar için ilgili birimden etik kurul onay kararının alınması zorunludur.

10. BAŞARI ÖLÇÜTLERİ

Hangi süreçlerin/işlemlerin, ne ölçüde gerçekleştirilmesi durumunda tezin tam anlamıyla başarıya ulaşmış sayılabileceği belirtilmelidir. Bu ölçütler açık olarak sıralanmalı, her birinin önem derecesi açıklanmalı, tümünün gerçekleştirilememesi durumunda, tezin başarı oranının belirlenmesine yardımcı olabilecek ipuçları verilmelidir.

11. DESTEKLEYEN KURULUŞ/LAR

Tezin başka bir kuruluş tarafından desteklenip desteklenmediği belirtilmelidir.

12. GEÇİCİ PLAN (TASLAK PLAN)

Geçici plan bir araştırma tasarımının vazgeçilmez bileşenlerinden biridir. Araştırmayı düzenli bir şekilde yürütebilmek, çalışma takvimini oluşturabilmek ve literatür taramalarına yön vermek bakımından geçici plan yapılması gereklidir. Geçici plan, bir bakıma tezdeki ‘İçindekiler’in taslağıdır. Çalışma ilerledikçe geçici plan üzerinde bazı değişiklikler yapılabilir.

13. ÇALIŞMA TAKVİMİ

Çalışma takvimi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinde belirtilen normal süre esas alınarak hazırlanır. Çalışma takviminde yöntem başlığı altında belirtilen aşamaların, yani araştırma boyunca yapılacak olan faaliyetlerin süresi belirtilir. Özellikle deneysel yöntem ve saha araştırması yöntemlerinde araştırma safhalarının, yani araştırma boyunca yapılacak olan faaliyetlerin adım adım belirtilmesi çalışma takviminin daha kolay yapılmasını sağlar.

Tez çalışmasında yapılacak başlıca işler ve bunlar için önerilen süre iş-zaman çizelgesi halinde ayrıntılı olarak verilmelidir. Tezin belli başlı aşamaları ve bunlardan her birinin ne zaman gerçekleşeceği ayrıntılı biçimde yazılmalıdır. Aşağıda sosyal bilimlerde nicel yöntem (survey) göre düzenlenmiş çalışma takvimi yer almaktadır (anketi oluşturma aşamasından önce “derinlemesine görüşme” aşaması araştırma tasarımına göre yapılan bir tercih meselesidir).

Tablo 1: Örnek Çalışma Takvimi

Faaliyetler	Süre (Ay)
Literatür Taraması	
Kaynakların Okunması ve Not Alınması	
Bölüm/lerin Yazılması	
Araştırmanın Yapılması/Uygulama	
Verilerin Toplanması (Varsa)	
Veri Girişi ve Analizi (Varsa)	
Bölümün Yazılması	
Tezin Enstitüye Teslim Edilmesi	
Toplam Süre	

14. KAYNAKLAR

Tez konusu ile birinci dereceden ilgili olmadığı için literatür değerlendirilmesinde yer almayan; ancak tez çalışmasında faydalanılacak olan kaynaklar liste halinde verilir. Liste tez boyunca izlenecek atıf sistemine uygun biçimde hazırlanır.

Tez yazımında yararlanılan kaynaklar yeni bir sayfada ortalıkmış ve koyu “Kaynakça” başlığı altında, tez önerisinin sonunda ve seçilen referans sistemine göre (Metin içi atıf sisteminde APA 7. Sürüm veya dipnot sisteminde Chicago 17. Sürüm) verilir. Metin içerisinde referans verilen her kaynak kaynakçada yer almalı, kaynakçada yer alan her kaynağa da metin içerisinde mutlaka referans verilmiş olmalıdır. Referanslardaki yazar adı ve tarih bilgisi, kaynakçadaki yazar adı ve tarih bilgisi ile aynı olmalıdır. Kaynakçada numaralandırma veya madde işaretleri kullanılmaz. Türü ne olursa olsun bütün kaynaklar yazar soyadına göre alfabetik olarak sıralanır. Her kaynağın ilk satırı asılı 1 cm girintili olarak tek satır aralığında (önce 3 nk sonra 3 nk) yazılmalıdır.

15. DANIŞMANIN KONU HAKKINDAKİ DENEYİMİ

Danışmanın konu hakkındaki deneyimini gösteren daha önce yürüttüğü benzeri çalışmalar ve varsa ürettiği yayınlar yazılmalıdır.